

วิถีชีวิตชุมชนบนเส้นทางท่อเทียมในอัมพวา

ปวีณา เล้าสมบุญและคนอื่นๆ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนกับการเปลี่ยนแปลงของหิ้งห้อยในคลองอัมพวา และเพื่อประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของเส้นทางท่อเทียม โดยศึกษาพื้นที่ตลาดน้ำอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม วิธีการวิจัยเป็นงานวิจัยผสมผสานวิธีเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้เทคนิคการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ร่วมกับการออกภาคสนามโดยตรงและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา จากคลองในพื้นที่จำนวน 4 คลอง คือ คลองวัดปากง่าม คลองวัดจุฬามณี คลองวัดลังกา คลองผีหลอก มีเพียง 2 คลองที่สามารถเดินเรือท่องเที่ยวได้คือ คลองวัดจุฬามณีและคลองผีหลอก เนื่องจากอีก 2 คลอง มีความกว้างของคลองแคบและตื้นเขิน ไม่มีพื้นที่กลับเรือเมื่อนักท่องเที่ยวเข้าชม ทำให้เหลือพื้นที่ในการศึกษาด้านศักยภาพเพียง 2 คลอง โดยมีผลการวิจัยแบ่งออกเป็นด้านการบริการ ด้านกายภาพและทรัพยากร

ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตชาวบ้านริมคลองมีความเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ตั้งแต่เกิดตลาดจนปัจจุบัน และจากการสัมภาษณ์พบว่า การเปลี่ยนแปลงจะปรากฏในลักษณะของผลกระทบด้านต่างๆ อาทิเช่น ชาวบ้านมีความเข้าใจว่าตนได้รับผลกระทบด้านสุขภาพร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 37.26 จากการมีตลาดน้ำอัมพวาและการมีท่อเทียมทางเรือ ระบบนิเวศมีการเสื่อมโทรม คิดเป็นร้อยละ 31.05 และตลิ่งพัง ร้อยละ 28.57 เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านหิ้งห้อยพบว่า มีครัวเรือนที่พบเห็นหิ้งห้อยรอบๆ บ้านในอดีตคิดเป็นร้อยละ 95.10 และในปัจจุบันพบเห็นหิ้งห้อยเพียงร้อยละ 81.55 จากการสัมภาษณ์พบว่า ส่วนใหญ่สาเหตุหลักๆ ในการลดปริมาณลงของหิ้งห้อยมี 2 สาเหตุ คือ จากภาคการท่องเที่ยวที่มีเสียงรบกวนจากเรือและนักท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 33.46 และคว้นพิษจากท่อไอเสียของเรือคิดเป็นร้อยละ 13.54 และสาเหตุจากด้านวิถีชีวิตที่มีผลกระทบต่อหิ้งห้อย เช่น การตัดต้นลำพูซึ่งคิดเป็นร้อยละ 17.52 การใช้แสงไฟฟ้สว่างคิดเป็นร้อยละ 17.13 ผลการประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของเส้นทางท่อเทียมตามรอยหิ้งห้อยในคลองอัมพวา จากการแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านการบริการ ด้านกายภาพและทรัพยากร พบว่า ด้านการบริการอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการบริการที่รองรับนักท่องเที่ยวในบางส่วนยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เท่าที่ควร และนักท่องเที่ยวส่วนมากยังคงมีความพึงพอใจของการบริการในด้านต่างๆ อยู่เพียงแคในระดับปานกลางเท่านั้น ศักยภาพด้านกายภาพและทรัพยากรอยู่ในระดับที่ “สูง” เนื่องจากเส้นทางท่อเทียมในคลองอัมพวาเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อันหมายถึงมีการท่องเที่ยวล่องเรือชมหิ้งห้อยไปพร้อมๆ กับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสภาพแวดล้อมรอบข้างให้ยังคงอยู่ ทั้งนี้ชาวบ้านและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องล้วนให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่เพื่อที่จะพัฒนาตลาดน้ำอัมพวาให้มีการคงอยู่และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความอุดมสมบูรณ์และขึ้นชื่อในจังหวัดและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการเพิ่มศักยภาพและลดข้อจำกัดการท่องเที่ยวคือ เทศบาลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และมูลนิธิชัยพัฒนา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีส่วนในการประสานงานดูแลรักษาครุฑเรือที่อยู่บริเวณริมคลองที่เป็นทางผ่านของเส้นทางท่องเที่ยว และเพิ่มความร่วมมือร่วมใจกันในการรณรงค์และอนุรักษ์ระบบนิเวศรวมถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบ และการสร้างข้อตกลงระหว่างชุมชนริมคลอง นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการท่าเรือให้ปฏิบัติตามกฎต่างๆ อย่างเคร่งครัดเพื่อความคงอยู่ของวิถีชีวิตดั้งเดิมริมคลองและหิ้งห้อยให้คงอยู่ตลอดไป

คำสำคัญ: วิถีชีวิต การท่องเที่ยว อัมพวา